

Жан-Франсоа Паро „Загадката на улица „Блан Манто“

Шлепът се плъзгаше по сивата река. Пелени от мъгла се надигаха от повърхността на водата и покриваха бреговете, пречейки на бледата дневна светлина да стигне до тях. Котвата, която според правилника бе вдигната един час преди да се зазори, трябваше отново да бъде спусната във водата, тъй като мракът си оставаше все тъй непроницаем. Орлеан постепенно се отдалечаваше, а течението на придошлата Лоара бързо увеличаваше тежкия плавателен съд. Въпреки че палубата бе изложена на поривите на вятъра, на борда се усещаше натрапчивата миризма на риба и сол. Освен няколкото бъчви с вино от Ансени, на кораба имаше и значително количество солена треска.

Два силуета се очертаваха върху предната му част. Единият беше на член от екипажа – с изопнати от напрежение черти той се вирише в мътната повърхност на водата. В лявата си ръка държеше тромба, подобна на онези, с които си служеха кочияшите на пощенските коли, за да предупреди в случай на опасност застаналия на руля собственик.

Другият силует беше на младеж в черно облекло, с ботуши и триъгълна шапка в ръка. Въпреки младостта му, у него имаше нещо от монаха и от военния. С вдигнатата си глава, с отнетнатата назад кестенява коса, с благородната си и някак нетърпелива осанка той приличаше на статуя, застинала на носа на кораба в напрегната неподвижност. Младежът се вирише с безизразни очи в издигащата се на левия бряг катедрала „Нотр Дам дьо Клери“, която като вълнорез разсичаше белите облачета на бреговете и като че ли се стремеше да се приближи до Лоара.

Този млад мъж, чиято волева стойка би впечатлила всеки друг освен моряка до него, се казваше Никола льо Флок.

Той бе потънал в размисъл. Преди малко повече от година Никола се движеше по същия път, но в обратна посока, към Париж. Колко бързо бе станало всичко! Сега, на път към Бретан, той си припомняше събитията от последните два дни. Беше взел бързата пощенска кола за орлеан, където се надяваше да се качи на шлепа. По време на пътуването до Лоара не се случи нито един от онези впечатляващи инциденти, които обикновено разсейват скуката на пътуващите. Спътниците му, един свещеник и две възрастни двойки, през цялото време безмълвно го наблюдаваха. Никола, който обичаше да живее на открито, трудно понасяше прекалената им близост и смесицата от миризми в колата. Опита се да свали стъклото, но пет неодобрителни погледа бързо го разубедиха. Свещеникът дори се прекръсти, вероятно видял в подобна прищявка възможна проява на Лукавия. Младежът разбра намека и се сгуши в своя ъгъл, без да протестира. Скоро изпита ефекта на монотонното пътуване и се унесе. Сега, на шлепа, усещаше да го обзема същият унес – вече не чуваше и не виждаше нищо.

Наистина всичко се беше развило много бързо. След като бе изучавал хуманитарни науки в йезуитския колеж във Ван, Никола стана писар при един нотариус от Рен, у когото работеше, когато ненадейно неговият настойник, каноникът Льо Флок, го извика в Геранд. Там получи без излишни обяснения каквото щеше да му е необходимо за път – чифт ботуши, няколко луидора и куп съвети и благословии. След това се сбогува със своя кръстник, маркиз Дьо Ранрьой, който му даде препоръчително писмо до парижкия магистрат г-н Дьо Сартин, негов близък приятел. Никола бе почувствал, че маркизът е едновременно развълнуван и смутен, и дори не успя да му каже да поздрави дъщеря си Изабел, негова приятелка от детинство, която малко преди това бе заминала за Нант при леля си Дьо Генуел.

Младежът премина през старите крепостни стени на средновековния град със свито сърце и с някакво чувство на безпомощност и болка, подсилено от видимото вълнение

на неговия настойник и от сърцераздирателните викове на Фин, прислужничката на каноника. Почти не беше на себе си по време на дългото пътуване по суша и по вода, което го водеше към новата му съдба.

С приближаването към Париж се бе посъзвел. Но душата му и досега се свиваше при спомена за страха, който бе изпитал при пристигането си в столицата на кралството. Преди това Париж за него беше само точка върху картата на Франция, закачена на стената в класната стая на колежа във Ван. Замаян от шума и от движението в предградията, той се бе почувствал объркан и обезпокоен, когато видя пред себе си ширналото се поле, покрито с безброй вятърни мелници с размахани крила, напомнящи за покритите с пера гиганти от романа на Сервантес, който беше чел многократно. Слисаха го и дрипавите хора, които се тълпяха в близост до градската врата.

И сега отново преживяваше първото си влизане в големия град с тесните, мръсни и кални улици, с чудовищно високите къщи, с многото коли и конници, с виковете, с невъобразимите миризми...

В продължение на часове се бе лутал из него и се бе озовавал в слепи улици, стигащи до някакви градинки или до реката. В крайна сметка един младеж с пъстри очи и с приветливо лице го заведе до църквата „Сен Сюлпис“, а оттам, по улица „Вожиар“, до Манастира на босите кармелити. Там бе приет твърде любезно от отец Грегوار, приятеля на неговия настойник, доста дебел монах, който отговаряше за манастирската аптека. Беше късно вечерта и затова веднага му приготвиха легло в една ниша.

Поуспокоен от този прием, Никола потъна в дълбок сън. Едва сутринта забеляза, че неговият чичероне му е откраднал сребърния часовник, подарък от кръстника му. Реши повече да внимава с непознатите. За щастие кесията със скромната сумичка си стоеше в тайния джоб, който Фин беше пришила вътре в торбата му в деня на отпътуването му от Геранд.

Животът на Никола започна да тече в равномерния ритъм на провежданите в манастира дейности. Младежът се хранеше в голямата трапезария заедно с всички обитатели на обителта. Предприемаше разходки из града, снабден с някакъв съвсем общ план, върху който си отбелязваше с оловен писец зигзагите на своите колебливи маршрути, за да е сигурен, че ще може да се върне обратно. Неудобствата на столицата продължаваха да го отблъскват, но и нейният чар вече започваше да му действа. Вечното движение по улиците хем го привличаше, хем го плашеше. Няколко коли едва не го премазаха. Не спираше да се учудва на бързината им и на способността им да се появяват изневиделица. Скоро се научи да не се отдава на мислите си, когато се движи из града, и да се предпазва и от други опасности – от пръските кал, които разяждаха дрехите, от водосточните тръби, които се изливаха върху главите, от улиците, които и при най-слаб дъжд се превръщаха в реки. Подскачаше, подтичваше и като стар парижанин избягваше нечистотиите и хилядите други препятствия из града. След всяко излизане се налагаше да си четка дрехите и да си пере чорапите, защото имаше само два чифта, а пазеше единия за срещата си с г-н Дьо Сартин.

В тази насока нещата не вървяха. Няколко пъти отиде на адреса, посочен в писмото на маркиз Дьо Ранрьой. Един недоверчив лакей го изгони след опита му да подкупи не толкова високомерния портиер. Така изминаха много седмици. Като го гледаше как се измъчва, отец Грегوار му предложи да работи с него в аптеката. от 1611 г. нататък в Манастира на босите кармелити се произвеждаше лековита вода по рецепта, която монасите ревниво пазеха в тайна. Тази вода се продаваше из цялото кралство. На Никола възложиха да стрива билките. Така младежът се научи да разпознава маточината, ангеликата, кресона, кориандъра, карамфила и канелата, като същевременно откриваше и други странни и екзотични растения. По цели дни работеше с чукчето и хаванчето и вдишваше изпаренията от аламбиците, което така го

изтощи, че наставникът му, забелязал състоянието на своя питомец, взе да го разпитва защо е толкова угрижен. След което му обеща да се поинтересува как може да се стигне до г-н Дьо Сартин. Чрез игумена на манастира се сдоби с препоръчително писмо, което щеше да отстрани всички пречки пред Никола. Г-н Дьо Сартин тъкмо беше назначен за началник на полицията на мястото на г-н Бартен. След като му съобщи добрата новина, отец Грегоар я допълни с множество коментари, от чиято точност си личеше, че сведенията са съвсем пресни.

– Никола, синко, ето, че скоро ще отидеш при човек, който би могъл да промени живота ти, стига да успееш да му се харесаш. Господин началникът на полицията упражнява абсолютна власт над службите, които Негово величество е натоварил да бдят не само за обществената сигурност и за реда по улиците, но и за безопасността на всички негови поданици. Като завеждащ криминалния отдел в „Шатле“ той вече имаше големи правомощия. Как ли ще действа оттук нататък? Твърди се, че ще взима всички решения самолично... А е навършил едва трийсет години!

Отец Грегоар понижи леко тона на своя поначало висок глас и се увери, че никое недискретно ухо не би могло да долови думите му.

– Абатът ми довери, че кралят е възложил на г-н Дьо Сартин да се произнася в качеството си на последна инстанция и съблюдавайки най-строга секретност по трудните случаи, които са извън обсега на кралския трибунал. Ти нищо не знаеш, Никола – продължи той, като сложи пръст на устата си. – Спомни си, че тази висока длъжност бе въведена от дядото на нашия крал, Бог да го пази – от великия Бурбон. Народът не е забравил г-н Д'Аржансон, предходния началник на полицията, когото наричаше „нечестивия“, щото точно на такъв приличаше и в лице, и в туловище.

Отец Грегоар хвърли канче вода върху мангала, който изцвърча и изгасна, отделяйки лютив дим.

– Но стига по този въпрос. Говоря прекалено много. Вземи това писмо. Утре сутринта ще тръгнеш надолу по улица „Сена“ и ще вървиш покрай реката до Пон Ньоф. Нали познаваш остров Сите, няма да се объркаш. Ще минеш по моста. Ще тръгнеш на дясно по кея Межисри и ще стигнеш до „Шатле“.

През нощта Никола спа малко. В главата му все още отекваха думите на отец Грегоар и му напомняха за собственото му нищожество. Как така един кръгъл сирак, сам в Париж, откъснат от любимите си хора, ще дръзне да се обърне към такъв могъщ, близък на краля човек, който, както по всичко личеше, щеше да окаже решаващо въздействие върху съдбата му?

Опита се да прогони треската, която пулсираше в главата му, не успя и потърси някакъв приятен образ, който да умиротвори духа му. Появи се красивият профил на Изабел, за да го хвърли в други съмнения. Защо дъщерята на неговия кръстник, която знаеше, че той задълго ще напусне Геранд, бе заминала, без да се сбогува с него?

Пред очите му отново изникна онзи земен насип сред блатата, където двамата се бяха заклели в любов и вяност. Как бе могъл да й повярва, луд ли бе, та да си въобрази, че намереното в гробищата момче би могло да хвърли око на дъщерята на влиятелния и високопоставен господин Дьо Ранрьой? Но нали кръстникът му винаги се бе държал добре с него... С тази нежна и горчива мисъл някъде към пет часа Никола се унесе и заспа.

Отец Грегоар го събуди един час по-късно. Никола се изми, облече се, вчеса си грижливо косата и, насърчаван от духовника, излезе на студената улица.

Въпреки че беше все още тъмно, този път не се обърка. Когато минаваше край двореца „Мазарен“, вече се съмваше и сградите постепенно излизаха от мрака. Подобните на кални плажове брегове на реката ставаха все по-оживени. Тук-там се виждаха групи

хора, скупчили се около запалени огньове. Навсякъде из Париж вече се разнасяха виковете, знак, че градът се събужда.

Никола ненадейно се сблъска с едно лимонададжийче, което изруга глухо. Момчето за малко да изпусне подноса си с баварска напитка, станала модна преди време, когато я приготвяли по искане на Палатинската принцеса, майката на регента. Никола я бе опитвал, а отец Грегоар му бе обяснил, че това е топъл чай, подсладен със сироп от венерин косъм. Когато пое по Пон Нюф, мостът вече беше почернял от народ. Младежът с възхищение огледа статуята на Анри IV и Помпата на самаритянката и продължи по кея Межисри, където занаятчиите отваряха вече своите работилници и се приготвяха още от зори за трудовия ден. С кърпа на носа, Никола бързо премина по този зловонен бряг.

Когато пред него се очертаха контурите на строг и мрачен замък, той по-скоро отгатна, отколкото да познае, че това е „Шатле“. Премина с нерешителни крачки под някакъв слабо осветен от газените фенери свод, където го настигна мъж в дълга черна тога. Никола се обърна към него.

– Господине, моля ви, помогнете ми. Търся кабинета на господин началника на полицията.

Мъжът го огледа изпитателно от петите до главата и след като си направи съответните заключения, важно му отговори:

– Господин началникът на полицията дава частна аудиенция. Обикновено възлага на някой да го представлява, но днес влиза във функциите си и затова ще я ръководи лично. Сигурно знаете, че службата му се намира на улица „Нюв Сент огюстен“, близо да площад „Вандом“, но той има кабинет и в „Шатле“. обърнете се към неговите хора на първия етаж. Пред вратата има разсилен, няма как да се объркате. Имате ли препоръчително писмо?

Никола благоразумно предпочете да не отговори, сбогува се учтиво и се насочи към стълбището. След като мина през остъклената врата, видя в дъното на дълъг коридор обширна зала с голи стени. В средата ѝ до чамова маса седеше мъж, който като че ли си гризеше ноктите. Като се приближи, Никола разбра, че става дума за една от онези сухи и твърди бисквити, каквито ядат моряците.

– Моите почитания, господине – рече той. – Ще ви бъда признателен, ако ми кажете дали мога да бъда приет от г-н Дьо Сартин.

– Ама че дързост! Господин Дьо Сартин не приема.

– Ще си позволя да бъда по-настоятелен, господине – Никола чувстваше, че всичко зависи от неговата настойчивост, и се опита да говори с по-твърд глас. – определена ми е аудиенция за тази сутрин.

С някаква инстинктивна съобразителност младежът размаха пред лицето на разсилния голямото писмо, подпечатано с гербовия щемпел на маркиз Дьо Ранрьой. Ако беше показал бележницата от игумена, несъмнено щеше да бъде незабавно изгонен. Но дръзкото му поведение затвори устата на служителя, който, роптаейки, взе почтително писмото и му посочи една скамейка.

– Както желаете, но ще се наложи да почакаете.

После запали лулата си и потъна в мълчание, което Никола охотно би нарушил, за да разсее притеснението си. Принуден бе обаче да се взира в стената. Към 11 часа залата се напълни с хора. Тогава в нея влезе нисък мъж с тога на магистрат и с марокенов портфейл под мишница. Посрещна го почтителен шепот. Мъжът изчезна зад една врата, през която за миг се видя ярко осветен салон. След това разсилният почука леко на вратата и също изчезна. Когато се появи отново, той направи знак на Никола да влезе. Облечен в черен костюм, началникът на полицията стоеше до бюро от ценно дърво с бронзови украшения, които леко проблясваха, а магистратската му тога лежеше

на пода. Той четеше писмото на маркиза с такова внимание, че мускулите на лицето му се бяха напрегнали. Кабинетът му представляваше твърде обширна стая, в която голотата на камъните и на покрития с плочки под контрастираше с великолепието на мебелите и килимите. Няколкото запалени свещника заедно с лъчите на бледото зимно слънце и с червеникавите отблясъци на огъня в голямата готическа камина осветяваха бялото лице на г-н Дьо Сартин. Той изглеждаше по-стар за годините си и веднага правеше впечатление с високото си олисяло чело.